

as an indicator of contemporary worldview innovations. Topical character of the research is conditioned by fast moving development of contemporary choreography in terms of searching for various forms of expressiveness and meaning of performances. In its turn, it requires aesthetic substantiation of arising aesthetic emotions, which are conditioned by the specific character of choreography. Expressive peculiarities of choreography involve determining and considering the reasons and conditions for creating and development of different aesthetic emotions. Thus, aesthetic emotions, in particular the essence of the beauty in the imaginative structure of choreography, arise on the basis of emotional expression during performances and their perceiving. Using expressive means of choreography contributes to revealing the aesthetic idea and expressing aesthetic emotions in various types of arts. In order to satisfy aesthetic needs of the audience, a performing artist works hard on his/her creativity while preparing the performance; this work involves demonstrating certain meaningful actions by the performing artist, which are given emotional expressiveness. The need for choreography is conditioned by both character's emotionality and ability of various forms of choreographic expressiveness to be involved in the imaginative structure of allied art forms and express certain aesthetic functions.

Keywords: aesthetic emotions, choreographic art, art, artistic and aesthetic education, dance.

Рецензент: доктор мистецтвознавства, професор С. В. Шун

Подано до редакції 08.06.2015

УДК: 159.923.2

Лілія Миколаївна Кобильнік,
*кандидат психологічних наук, доцент кафедри практичної психології,
Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького,
вул. Леніна, 20, м. Мелітополь, Україна*

ГЕНЕЗИС ДОСЛІДЖЕННЯ АКСІОЛОГІЧНИХ НАСТАНОВ СТУДЕНТСЬКОЇ МОЛОДІ В КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОМУ ПРОСТОРИ

У статті розглянуто аксіологічні настанови студентів, які виступають основою для осмислення, пізнання та конструювання цілісного образу соціального світу, для регуляції поведінки людини; встановлено ступінь розузгодження дезінтеграції у мотиваційно-особистісній сфері студентів.

Ключові слова: аксіологічна настанова, мотивація, особистість, студентський вік, цінності.

Постановка проблеми. Сутнісні зміни в аксіологічній сфері життя суспільства і окремої людини за останні роки породжують дослідницьку активність представників різних дисциплін, кожна з яких цікавить свій ракурс проблеми, свій звужений предмет вивчення.

У сучасній науці існують дві основні моделі настанов – тривимірна і одномірна. Вчені, які дотримуються першої моделі, вважають, що структура настанови складається з трьох рівнів:

- когнітивного або пізнавального (переконання і думки щодо об'єкта: «це має бути так ...»);
- емоційного або афективного (почуття щодо об'єкта: симпатія чи антипатія);
- поведінкового (діяльні наміри чи тенденції вчинків).

У цьому трактуванні настанови ототожнюються зі стереотипом. Ці три компоненти існують автономно один від одного, проте в той же час вони тісно пов'язані. В рамках цього підходу настанова визначається як «тенденція оцінювати деяку сутність в якійсь мірі позитивно чи негативно, висловлювана зазвичай

у пізнавальних, емоційних і поведінкових реакціях» [1].

Аналіз стану розробленості проблеми. Найчастіше в психологічній літературі зустрічається термінологія, що відбиває характеристики настанов особистості в контексті її смислової або ціннісної (аксіологічної) спрямованості.

Аксіологічна настанова є своєрідною програмою діяльності і спілкування людей, яка пов'язана з можливістю вибору їх варіантів. Вона являє собою соціально-детерміновану схильність людини до заздалегідь визначеного ставлення до того чи іншого об'єкту, людини, події [10].

Проблема аксіологічних настанов розглядається нині у філософському, культурологічному, психолого-педагогічному контекстах у трьох вимірах: глобальному, загальнодержавному та особистісному. Перший вимір розкриває тенденції співіснування різних етносів, культур, релігій у контексті глобалізаційних процесів (Ж. Бодрийяр, Е. Заграва, Р. Робертсон та ін.). Другий – висвітлює проблеми національної самобутності на загальнодержавному рівні (М. Головатий, О. Панарін, І. Сінагатулін, В. Шевченко тощо). Для

третього виміру характерним є національне самовизначення особистості (Ю. Бойко, О. Бочковський, А. Княжинський, Б. Кравченко, І. Кресіна, М. Ломацький, В. Мандрагеля, В. Пустотін тощо) [7].

На думку З. С. Карпенко, продукт аксіогенезу особистості – аксіопсихіка – включає в себе різноманітні вияви її ціннісно-сислової сфери: мотиваційні (суб'єктивні, психічні, смислові) відношення, диспозиційні утворення (соціальні установки і ціннісні орієнтації), мотиваційні чинники (потреби, інтереси, ідеали, загальну спрямованість діяльності і поведінки), емоційно-ціннісні характеристики процесу переживання (предмет переживання і зміст моральної колізії), життєві вибори особистості в різних сферах її самовизначення тощо. Основними аспектами теорії аксіогенезу особистості – аксіопсихології – є:

- нормативний, що відстежує процес присвоєння індивідом заданих суспільством духовних цінностей як зразків соціально бажаної поведінки;

- психодинамічний аспект, що відстежує зворотній бік аксіогенезу як знаходження шляхів самореалізації вроджених духовних устремлень у просторі соціальних зв'язків особистості;

- феноменологічно-рефлексивний аспект, що являє собою взаємне проникнення обох вищезазначених напрямів дослідження і заснований на уявленні про нерозривну єдність об'єктивних і суб'єктивних джерел аксіогенезу особистості та їх представленість у внутрішньому (феноменальному) світі людини, вищим проявом якого є ціннісно-сислова свідомість з притаманними їй рефлексивними атрибутами [4].

Аксіологічна сутність настанови за Г. Оллпортом визначається тими цінностями, яких дотримується особистість. Вільний вибір кожним індивідом системи цінностей керований інтересами, ідеалами, світосприйняттям, світовідношенням. Тому стає зрозумілою залежність аксіологічної настанови від системи цінностей, прийнятих особистістю, та співвідношення настанови і цінності: настанова виступає як форма, а цінність – як зміст.

Суттєво значущим для розуміння сутності аксіологічних настанов є положення Г. Оллпорта про органічний зв'язок цінностей як змісту настанови та інтересів особистості, як самої суті життя. Для того, щоб особистість набула будь-якої цінності, необхідно враховувати наявність у неї інтересу, який є своєрідною необхідною умовою творення аксіологічних настанов. Узагальнюючою, стосовно аксіологічних настанов, є думка Г. Оллпорта про те, що «інтерес спрямовує увагу, цілі обумовлюють сенс, і, перш за все, віра наповнює життя енергією» [6, с. 246].

Формування аксіологічних настанов – складний і тривалий процес, який передбачає наукове знання психологічних механізмів, що лежать в основі ціннісних орієнтацій, та умов їх розвитку. Вивчення психологічних особливостей формування аксіологічних настанов у студентської молоді доцільно вести з по-

зиції системного підходу, що дозволяє розглядати це психологічне новоутворення як результат процесу взаємодії особистості зі світом. З точки зору змісту, аксіологічна настанова – це загальна спрямованість особистості на те, що для неї в життєдіяльності значимо й важливо [3].

В аксіологічних настановах як психологічному механізмі можна виділити три аспекти: суб'єктивний, інтернаціональний, об'єктивний.

До суб'єктивного аспекту можна віднести накопичення життєвого досвіду в усіх сферах життя, самоаналіз і рефлексію, задоволення собою, духовний розвиток, самопізнання, спогади і мрії.

Інтернаціональний аспект аксіологічних настанов – це все цінне, що є для людини в самому процесі взаємодії з оточуючими людьми і предметами. Наприклад, значимість задовільних відносин, життєвий комфорт і гарна обстановка, співчуття і співпереживання іншим, взаємодопомога і взаєморозуміння, дружба і добрі, сердечні стосунки, цікаві та творчі люди.

В об'єктивний аспект аксіологічних настанов включаються досягнення матеріальних благ і цінних речей, побут, соціальні блага, привілеї, слава і пошана, одяг, авто, культурне оточення. Але, звичайно, найбільш об'єктивний аспект аксіологічних настанов характеризують загальнокультурні цінності, екзистенційні цінності, мета і сенс життя людини. Сюди ж можна віднести естетичні та релігійні цінності, тобто все те, що дається людині Світом, і про що вона здогадується, тільки досягнувши певного рівня самосвідомості, рефлексії [5].

Мета статті полягає у дослідженні та вивченні аксіологічних настанов студентської молоді в культурно-освітньому просторі.

Виклад основного матеріалу. Відмінною особливістю соціокультурних процесів українського суспільства є переоцінка і осмислення цінностей. Те, що зовсім нещодавно сприймалося як непорушні постулати, зараз або повністю відкидається, або викликає сумнів у його «корисності», значущості. Характеризуючи сьогодення, слушною є думка Д. О. Леонтьєва: «У наявності ціннісний нігілізм, цинізм, метання від одних цінностей до інших, екзистенційний вакуум і багато інших симптомів соціальної патології, що виникає на ґрунті перелому ціннісної основи, смислового голодування і спотворення світогляду. Втрачаючи віру в старі цінності, людина втрачає об'єкти для своєї проєкції зовні. Це призводить до того, що вона замикається в собі, а навколишній світ стає для неї чужим і навіть ворожим» [9].

Як зазначає М. Боднар, у студентські роки, коли обирається життєвий шлях і структурується майбутнє, аксіологічні настанови особистості формуються з опорою на власну ціннісну систему, оскільки усталена система життєвих орієнтацій у суспільстві відсутня чи досить нестабільна. В останні роки студентська молодь не має змоги безпосередньо спиратись на життєві орієнтації попередніх поколінь, а тому змушена створювати власний досвід [2].

Саме тому, що в студентські роки завершується формування складної системи ціннісних орієнтацій, які характеризуються великими суперечностями, для проведення психологічного дослідження ми обрали вікову категорію старшого юнацького віку. Необхідність звернення до етико-деонтологічних аспектів підготовки майбутніх фахівців психолого-педагогічного профілю, формування у них спрямованості на цінності професійної та особистої самореалізації, особливо актуальні в кризовому суспільстві, визначає значимість вивчення закономірностей розвитку системи ціннісних орієнтацій.

У цьому зв'язку наша робота присвячена вивченню процесу ціннісного самовизначення студентів у виші, формування системи ціннісних орієнтацій, що має гуманістичну спрямованість, яка особливо необхідна для успішної реалізації майбутньої професійної діяльності в системі «людина-людина».

У дослідженні Я. Поторія зазначається, що «ціннісним орієнтаціям властива така внутрішня напруженість, що здатна пробудити бажання, намір, інте-

рес, спрямований на конкретний вид діяльності» [8, с. 36]. Ми погоджуємось з думкою автора про те, що завдяки цим властивостям ціннісні орієнтації можуть виконувати такі соціальні функції: прилучати студентів до системи норм і цінностей культурно-освітнього простору; сприяти самоствердженню особистості, реалізації її обдарувань, соціальних очікувань, самоактуалізації; забезпечити гармонізацію внутрішнього світу особистості, систематизацію її знань, норм, стереотипів.

Для з'ясування питання про усвідомлення провідних життєвих цінностей, особистісних задумів, дальніх життєвих цілей студентів та їх безпосередню доступність, пов'язану із здійсненням конкретних, легко досяжних цілей, було проведено методичку Є. Фанталової [11].

Аналіз отриманих даних показав деякі особливості ціннісних орієнтацій студентів різного фаху (табл. 1).

Таблиця 1.

Ієрархія цінностей майбутніх психологів і педагогів

Ранг	Група А (студенти-психологи)	Бал	Ранг	Група Б (студенти-педагоги)	Бал
1	Сім'я	9,5	1	Кохання	8,5
2	Кохання	7,7	2	Здоров'я	8,4
3	Здоров'я	7,0	3	Сім'я	8,2
4	Друзі	6,8	4	Друзі	8,1
5	Впевненість у собі	6,6	5	Свобода	6,2
6	Свобода	6,3	6	Впевненість у собі	5,8
7	Матеріально забезпечене життя	5,6	7	Матеріально забезпечене життя	5,7
8	Пізнання	4,6	8	Пізнання	4,7
9	Цікава робота	4,3	9	Активне діяльне життя	3,0
10	Активне діяльне життя	3,0	10	Цікава робота	2,9
11	Творчість	2,6	11	Творчість	2,3
12	Краса природи та мистецтва	1,8	12	Краса природи та мистецтва	2,2

У системі розподілу ідеальних цінностей майбутніх психологів і педагогів спостерігається майже однакова картина. Вищі рангові місця посідають такі поняття, як сім'я, кохання, здоров'я, друзі. Менш значущими для студентів обох груп є свобода, впевненість у собі, матеріально забезпечене життя та пізнання. Нарешті, на останніх рангових місцях опинилися такі поняття, як цікава робота, активне діяльне життя, творчість, краса природи та мистецтва.

У ієрархії доступностей (табл. 2) спостерігається велика кількість розбіжностей у відповідях досліджуваних. Для студентів-психологів більш доступними є спілкування з друзями, можливість отримувати знання, впевненість у своїх силах, можливість кохати та бути коханими. Майбутні педагоги вважають доступними, передусім, друзів, впевненість у собі, здоров'я, кохання, пізнання.

Досить розбіжні результати показали респонденти групи А (рис. 1) щодо оцінки сфер сім'ї (індекс розбіжності дорівнює 5,6), творчості (3,1), пізнання

(3,0), матеріально забезпеченого життя (2,7). Як виявилось, свобода не особливо цікавить майбутніх психологів, оскільки ступені цінності і доступності майже збігаються (0,1).

Найбільш суперечливі твердження студентів групи Б (рис. 2) стосуються сім'ї (3,4), активного, діяльного життя (2,8), матеріально забезпеченого життя (2,7). Меншу зацікавленість студенти-педагоги показують стосовно цікавої роботи (0,3) та свободи (0,2), оскільки ступені цінності і доступності цих понять у уявленні досліджуваних майже збігаються, що говорить про їх задоволення.

В методиці Є. Фанталової особливо важливий показник розбіжності у системі цінностей респондентів є у тому випадку, коли цінність більша за доступність (Ц>Д), оскільки саме ця невідповідність може спричинити відсутність почуття внутрішнього благополуччя, душевного спокою та уповільнення темпів самоактуалізації особистості.

Таблиця 2

Ієрархія доступностей майбутніх психологів і педагогів

Ранг	Група А (студенти-психологи)	Бал	Ранг	Група Б (студенти-педагоги)	Бал
1	Друзі	7,7	1	Друзі	8,8
2	Пізнання	7,6	2	Впевненість у собі	7,3
3	Впевненість у собі	7,2	3	Здоров'я	7,2
4	Кохання	6,3	4	Кохання	6,8
5	Свобода	6,2	5	Пізнання	6,2
6	Здоров'я	5,9	6	Свобода	6,0
7	Творчість	5,7	7	Активне діяльне життя	5,8
8	Активне діяльне життя	5,4	8	Сім'я	4,8
9	Краса природи та мистецтва	3,9	9	Краса природи та мистецтва	3,4
10	Сім'я	3,6	10	Творчість	3,3
11	Цікава робота	3,4	11	Цікава робота	3,2
12	Матеріально забезпечене життя	2,9	12	Матеріально забезпечене життя	3,0

Для досягнення внутрішнього комфорту і стану душевного спокою величезне значення має відсутність розбіжностей у системі цінностей людини. Тому

ми виявили найбільш суперечливі твердження студентів.

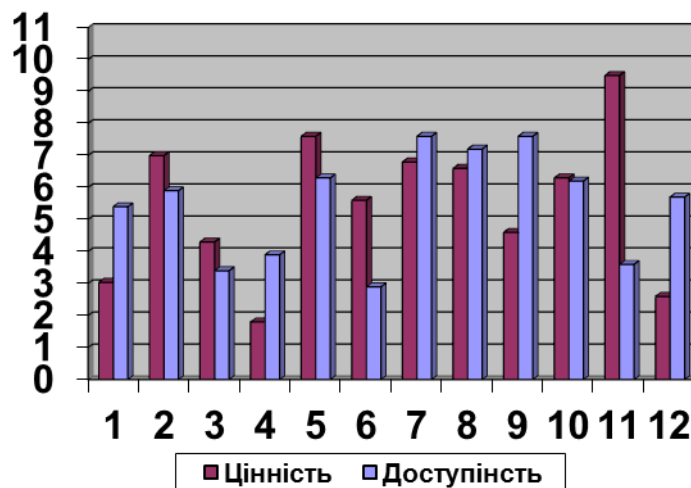
Студенти-психологи

Рис. 1. Порівняльний аналіз цінностей та доступностей майбутніх психологів

Позначення на рисунку. По горизонталі: 1-активне, діяльне життя; 2-здоров'я; 3-цікава робота; 4-краса природи та мистецтва; 5-любов; 6-матеріально забезпечене життя; 7-друзі; 8-впевненість у собі; 9-пізнання; 10-свобода; 11- щасливе сімейне життя; 12-творчість. По вертикалі: кількість набраних балів.

Найбільшу потребу студенти різного фаху відчувають у родині, оскільки більшість з них мешкає у гуртожитках та відчуває нестачу сімейного тепла, турботи, безпеки в сучасних нестабільних умовах у країні. Розбіжність за цінністю здоров'я говорить про існуючі проблеми студентів у цій сфері. Юнацький вік характеризується активним пошуком супутника життя, тому майбутні психологи і педагоги високо цінують кохання, що не завжди є доступним і реалізованим.

Таким чином, важливим напрямом формування аксіологічних настанов студентської молоді є пошук важливих цінностей і смислів, що дали б змогу знайти себе уже зараз, наповнили б життя цікавим змістом.

Для студентів-психологів творчість і пізнання є менш значущими, ніж інші цінності, але вони мають можливість реалізовувати власний потенціал у навчально-виховному процесі. Для майбутніх педагогів найбільш доступним є активне діяльне життя, дещо менше – пізнання і творчість.

Студенти-педагоги

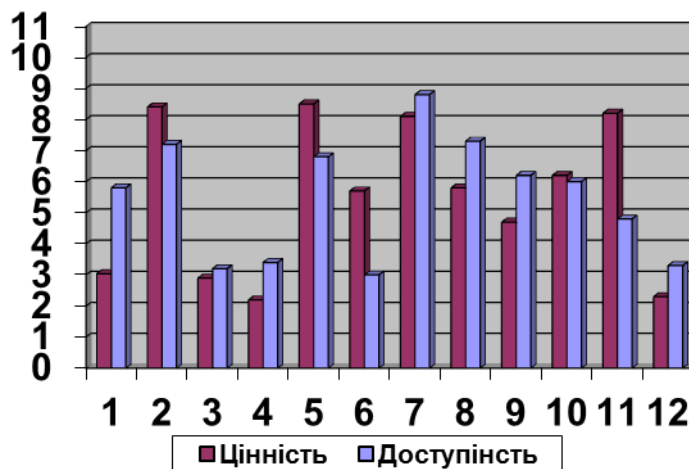

Рис. 2. Порівняльний аналіз цінностей та доступностей майбутніх педагогів

Позначення на рисунку. По горизонталі: 1-активне, діяльне життя; 2-здоров'я; 3-цікава робота; 4-краса природи та мистецтва; 5-любов; 6-матеріально забезпечене життя; 7-друзі; 8-впевненість у собі; 9-пізнання; 10-свобода; 11- щасливе сімейне життя; 12-творчість. По вертикалі: кількість набраних балів.

Висновки та перспективи подальших досліджень. За результатами проведеного дослідження ми виявили розбіжності у мотиваційно-потребнісній сфері студентів, що свідчить про ступінь незадоволеності поточною життєвою ситуацією, внутрішньою конфліктністю, блокадою потреб у щасливому сімейному житті, коханні та здоров'ї. Оцінювальне ставлення майбутніх фахівців до себе виникає на основі переживань, що входять до раціональних моментів самосвідомості. Пережиті емоційні стани, почуття впливають на різні види діяльності досліджуваних, в тому числі і на навчальну.

Невідповідність цінностей та їх доступностей гальмують формування аксіологічних настанов особистості студентів. За результатами проведення методи-

ки Є. Фанталової ми визначили, що для майбутніх психологів і педагогів доступність пізнання перевищує його цінність. Тобто можливість розширення своєї освіти, світогляду, загальної культури, інтелектуального розвитку є недостатньо нагальною потребою для студентів ВНЗ.

Перспективи подальших досліджень ми вбачаємо у розробці та апробації психологічної програми формування аксіологічних настанов, спрямованої на практичне самопізнання, активізацію процесу формування цінностей, поліпшення емоційного стану студентів, визначення перспективних життєвих і професійних цілей майбутніх фахівців.

ЛІТЕРАТУРА

1. Айзенк Г., Айзенк М. Исследование человеческой психики / Г. Айзенк, М. Айзенк / Под ред. Басовой Е. – М.: ЭКСМО-Пресс, 2001.
2. Боднар М. Б. Вплив етнопсихологічних життєвих орієнтацій на самоактуалізацію студентської молоді / М. Б. Боднар: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.05. – К., 2004.
3. Вашкевич В. М. Ціннісно-світоглядні настанови молоді в умовах соціально-історичних трансформацій / В. М. Вашкевич // Гілея. Науковий вісник: збірник наукових праць. – К., 2010.
4. Карпенко З. С. Психологічні основи аксіогенезу особистості / З. С. Карпенко: автореф. дис. док. психол. наук / Нац. пед. ун-т ім. М.П. Драгоманова. – К., 2003.
5. Леонтьев Д. А. Методика изучения ценностных ориентаций / Д. А. Леонтьев. – М.: СМИСЛ. – 2005.
6. Оллпорт Г. В. Личность в психологии / Г. В. Оллпорт // – М.: Ювента, 2008.
7. Педагогический энциклопедический словарь / Под. ред. Б. М. Бим-Бад. – М.: Большая Российская энциклопедия, 2003.
8. Поторій Я. І. Особливості ціннісно-мотиваційної сфери студентів / Я.І. Поторій // Практична психологія та соціальна робота. – 2002. – № 2. – С. 36-39.
9. Психология личности в трудах отечественных психологов / Составитель Л. В. Куликов. – СПб: Питер, 2000.
10. Слостенин В. А. Введение в педагогическую аксиологию: учебн. пособие / В. А. Слостенин, Г. И. Чижакова. – М.: Академия, 2003.
11. Фанталова Е. Б. Диагностика и психотерапия внутреннего конфликта / Е. Б. Фанталова. – Самара: Издательский дом БАХРАХ. – М., 2001.

REFERENCES

1. Aizenk, G., Aizenk M. (2001). *Issledovanye che-lovecheskoi psikhiki [Investigation of human psyche]*. Basova, E. (Ed). Moscow: ЭКСМО-Press [in Russian].
2. Bodnar, M. B. (2004). Vplyv etnopsykholohichnykh zhyttievnykh oriantatsii na samoaktualizatsiiu studentskoi molodi [Influence of ethnic psychological orientations on the self-actualization of students]. *Candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
3. Vashkevych, V. M. (2010). Tsinnisno-svitohliadni nastanovy molodi v umovakh sotsialno-istorychnykh transformatsii [Value and worldview instructions in terms of socio-historical changes]. *Hileia. Naukovyi visnyk: zbirnyk naukovykh prats – Hylea. Newsletter: collection of scientific works*. Kyiv [in Ukrainian].
4. Karpenko, Z. S. (2003). Psykholohichni osnovy aksiogenezu osobystosti [Psychological bases of axiological genesis of a personality]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
5. Leontev, D. A. (2005). *Metodika izucheniya tsen-nostnykh orientatsiy [Methods of studying value orientations]*. Moscow: SMYSL [in Russian].
6. Ollport, H. V. (2008). *Lichnost v psikhologii [Personality in Psychology]*. Moscow: Yuventa [in Russian].
7. Bym-Bad, B. M. (Ed). (2003). *Pedagogicheskii entsiklopedicheskii slovar [Pedagogical encyclopedic dictionary]*. Moscow: Bolshaia Rossiyskaya entsiklope-diya [in Russian].
8. Potorii, Ya. I. (2002). Osoblyvosti tsinnisno-motyvatytsiinoi sfery studentiv [Peculiarities of value and motivational sphere of students]. *Praktychna psykholohiia ta sotsialna robota – Practical psychology and social work*, 2, 36-39 [in Ukrainian].
9. Kulikov, L. V. (2000). *Psikhologiya lichnosti v trudakh otechestvennykh psykholohov [Psychology of personality in works of domestic psychologists]*. Saint Petersburg: Piter [in Russian].
10. Slastenin, V. A., Chizhakova, G. I. (2003). *Vvedenie v pedagogicheskuyu aksiologiyu: uchebn. posobie [Introduction to pedagogical axiology]*. Moscow: Akademyia [in Russian].
11. Fantalova, E. B. (2001). *Diagnostika i psikhoterapiya vnutrennego konflikta [Diagnostics and psychotherapy of inner conflict]*. Samara: Izdatelskiy dom BAK-hRAKh [in Russian].

Лилия Николаевна Кобыльник,

кандидат психологических наук, доцент кафедры практической психологии,
Мелитопольский государственный педагогический университет имени Богдана Хмельницкого,
ул. Ленина, 20, г. Мелитополь, Украина

ГЕНЕЗИС ИССЛЕДОВАНИЯ АКСИОЛОГИЧЕСКИХ УСТАНОВОК СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ В КУЛЬТУРНО-ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОСТРАНСТВЕ

Статья посвящена изучению процесса ценностного самоопределения студентов в ВУЗе, формирования системы ценностных ориентаций, которая имеет гуманистическую направленность и является особенно необходимой для успешной реализации будущей профессиональной деятельности в системе «человек-человек». Именно потому, что в студенческие годы завершается формирование сложной системы ценностных ориентаций, которые характеризуются большими противоречиями, для проведения психологического исследования мы выбрали возрастную категорию старшего юношеского возраста. Для выяснения вопроса об осознании ведущих жизненных ценностей, личностных замыслов, дальних жизненных целей студентов и их непосредственной доступности была использована методика Е. Фанталовой. В системе распределения идеальных ценностей будущих психологов и педагогов наблюдается почти одинаковая картина. Высшие ранговые места занимают такие понятия, как семья, любовь, здоровье, друзья. Менее значимыми ценностями для студентов обеих групп являются свобода, уверенность в себе, материально обеспеченная жизнь и познание. Наконец, на последних ранговых местах оказались такие понятия, как интересная работа, активная деятельная жизнь, творчество, красота природы и искусства. В иерархии доступности наблюдается большое количество разногласий в ответах испытуемых. Для студентов психологов более доступными является общение с друзьями, возможность получать знания, уверенность в своих силах, возможность любить и быть любимыми. Будущие педагоги считают доступными, прежде всего, друзей, уверенность в себе, здоровье, любовь, познание. Для достижения внутреннего комфорта и состояния душевного покоя огромное значение имеет отсутствие разногласий в системе ценностей человека. Поэтому мы выявили наиболее противоречивые утверждения студентов. Достаточно расходящиеся результаты показали респонденты группы А в оценке сфер семьи (индекс расхождения равен 5,6), творчества (3,1), познания (3,0), материально-обеспеченной жизни (2,7). Как оказалось, свобода не особо интересует будущих психологов, поскольку степени ценности и доступности почти совпадают (0,1). Наиболее противоречивые утверждения студентов группы Б касаются семьи (3,4), активной (2,8), материально обеспеченной жизни (2,7). Меньший интерес студенты-педагоги проявляют к интересной работе (0,3) и свободе (0,2), поскольку степени ценности и доступности этих понятий в представлении исследуемых почти совпадают, что говорит об их удовлетворении. Наибольшую потребность студенты различных специальностей испытывают в семье, поскольку большинство из них живет в общежитиях и переживают недостаток семейного тепла, заботы, безопасности в современных нестабильных условиях в стране. Расхождение по ценности здоровья говорит о существующих проблемах студентов в этой сфере. Таким образом, важным направлением формирования аксиологических установок студенческой молодежи является поиск важных ценностей и смыслов, которые дали бы возможность найти себя уже сейчас, наполнили бы жизнь интересным содержанием.

Ключевые слова: аксиологическая установка, мотивация, личность, студенческий возраст, ценности.

Lilia Kobylnik,
*PhD (Candidate of Psychological Sciences), associate professor, Department of Practical Psychology,
Melitopol State Pedagogical University named after Bohdan Khmelnytsky,
20, Lenina Str., Melitopol, Ukraine*

GENESIS OF INVESTIGATING AXIOLOGICAL ATTITUDES OF STUDENTS IN CULTURAL AND EDUCATIONAL ENVIRONMENT

The article deals with the issue of studying the process of value self-determination of university students, forming the system of value orientations, which has humanitarian direction and is extremely important for the successful self-realization in the future profession of the system “man-man”. The age of early adulthood has been chosen due to the fact that studentship is characterized by the accomplishment of the formation of the complex system of value orientations, which is associated with great contradictions. The technique of E. Fantalova has been used to determine the level of students’ realization of the main life values, personal intentions, plans for the future, etc. The research involved two groups of students, whose results have been compared. The system of allocation of perfect values of different students is almost the same. The dominant students’ values are family, love, health, and friends. The less important values are freedom, self-confidence, wealthy life and cognition. The least significant for both groups of students are interesting job, activity, creativity, beauty of nature and arts. The hierarchy of accessibility shows a great number of contradictions in the answers of the surveyed. Students-psychologists consider communication with friends, the ability to obtain knowledge, self-confidence, the ability to love and be loved to be more accessible. Future teachers consider friends, self-confidence, health, live, cognition to be more accessible. The absence of any contradictions in the system of human values is extremely important for the achievement of the peace of mind. That is why the most contradictory statements of students have been revealed. The respondents of the group A have shown quite diverse results in the assessment of family spheres (index of diversity equals 5,6), creativity (3,1), cognition (3,0), wealthy life (2,7). It appeared that future psychologists are not so much interested in freedom, because the levels of value and accessibility almost coincide (0,1). The most contradictory statements of the students of the group B concern family (2,8), active life (2,8), wealthy life (2,7). Students-teachers are less interested in a good job (0,3) and freedom (0,2), because the levels of values and accessibility of these concepts in the students’ mind are almost the same, which speaks for their satisfaction. Students of different specialties have a need for a family, because most of them live in dormitories and feel the lack of family hearth, care, safety under modern instable conditions in the country. The diversity in the value of health shows sufficient problems of students in this sphere. Thus, the important direction of forming axiological attitudes of students is the search for significant values, which would give them an opportunity to find oneself and to fill their life with content and joy.

Keywords: axiological attitude, motivation, personality, early adulthood, values.

Рецензент: доктор психологічних наук, професор В. Й. Бочелюк

Подано до редакції 08.06.2015